
PHARMACY, INDUSTRIAL PHARMACY /
ФАРМАЦІЯ, ПРОМИСЛОВА ФАРМАЦІЯ

UDC: 615.214.2:658.628:339.146.4:615.1]-047.44]](477)
[https://doi.org/10.32345/USMYJ.1\(136\).2023.111-117](https://doi.org/10.32345/USMYJ.1(136).2023.111-117)

Received: September 22, 2022

Accepted: January 23, 2023

Аналіз асортиментної структури антидепресантів на вітчизняному фармацевтичному ринку

Чорній Софія¹, Білик Ярослав¹, Павлюк Богдана², Стечишин Ірина²

¹ Студент медичного факультету ТНМУ імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, м. Тернопіль, Україна

² Кафедра управління та економіки фармації з технологією ліків ТНМУ імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, м. Тернопіль, Україна

Address for correspondence:

Pavliuk Bohdana

E-mail: vons@tdmu.edu.ua

Анотація: особливістю перебігу захворювань, корекція яких потребує використання антидепресантів, є мала кількість звернень за спеціалізованою допомогою на ранніх стадіях розвитку психічних розладів. Це створює певні обмеження для швидкої та ефективною терапії. Проте, з огляду на те, що депресія є найпоширенішим психічним розладом у світі, з'являється певний науковий інтерес для дослідження цієї патології. Метою роботи є комплексний асортиментний аналіз групи Н06А «Антидепресанти» на фармацевтичному ринку України. Вивчення асортименту зареєстрованих на фармацевтичному ринку антидепресантів проводили відповідно до Анатомо-терапевтично-хімічної класифікації та даних Державного реєстру лікарських засобів України. Об'єктами досліджень була інформація щодо зареєстрованих в Україні лікарських засобів, які належать до категорії Н06А «Антидепресанти». Відповідно до даних Державного реєстру лікарських засобів України, станом на січень 2022 року з урахуванням препаратів, що виробляються у різних дозуваннях, зареєстровано 149 торгових найменувань лікарських засобів, які належать до категорії Н06А «Антидепресанти» та представлені 20 міжнародними непатентованими назвами. Із усіх зареєстрованих на фармацевтичному ринку України антидепресантів слід відмітити 52 препарати із обмеженим терміном дії реєстраційного посвідчення. На ринку ЛЗ для лікування депресії чітко домінують іноземні фармацевтичні компанії, а частка вітчизняних виробників представлена лише 18,1%, що свідчить про потребу розширення даної групи лікарських засобів, адже 9 із 20 міжнародних непатентованих назв не мають жодного вітчизняного препарату. На фармацевтичний ринок України антидепресанти імпортують із 19 країн світу. Основними країнами імпортерами є: Індія – 18,9%, Словенія – 12,3 %, Німеччина – 9,0 %, Польща та Туреччина – по 7,4 %, Угорщина – 5,7 %. Інші країни сумарно займають 39,3 % фармацевтичного ринку імпортованих лікарських засобів із категорії Н06А «Антидепресанти». Але важливо, що відповідно анатомо-терапевтично-хімічної класифікації, в Україні дана група лікарських засобів класифікується лише на 3 підгрупи. Слід зазначити, що в Україні гармонізовані протоколи, де, згідно рекомендацій для

лікування депресії, пропонуються препарати, які, на жаль, не зареєстровані на вітчизняному ринку, (підгрупи N06AF та N06AG), що створює певні проблеми доступу пацієнтів до якісної та ефективної терапії, рекомендованої «Протоколами діагностики та лікування пацієнтів з психічними розладами (фінська версія)» 2020 року.

Ключові слова: антидепресанти, депресія, маркетинг, психічне здоров'я, COVID-19.

Вступ

За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), психічне здоров'я не є просто відсутністю психічного розладу, це стан благополуччя, при якому кожна людина може реалізувати свій власний потенціал, впоратися із життєвими стресами, продуктивно та плідно працювати, а також робити внесок у життя своєї спільноти (Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1018-р, 2017). У сучасному світі багато чинників впливають на порушення цього стану. Тому, згідно досліджень останніх років, на захворювання, що пов'язані з психічним здоров'ям, страждає понад 13 % населення планети (Mental health statistics, 2022). До 2020 року саме психічні розлади мали високий глобальний тягар хвороб (Santomauro, Mantilla Herrera, Shadid, Zheng, Ashbaugh, et. al., 2021). Проте, в період пандемії COVID-19 такі порушення значно збільшились в популяціях та мали значну кількість хворих (WHO, 2022). До прикладу, у США пандемія вплинула на психічне здоров'я 59 % респондентів (Mental health statistics, 2022).

Особливо важливим є те, що люди рідко звертаються за спеціалізованою допомогою на ранніх стадіях розвитку психічних розладів, коли ще є можливість більш ефективно вплинути на їх подальший перебіг. Тому, у зв'язку з підвищеним інтересом суспільства до такої нагальної проблеми, у 2013 році Всесвітня асамблея охорони здоров'я прийняла Комплексний план дій з психічного здоров'я на 2013–2020 рр., який зобов'язав всіх держав-членів вживати конкретних заходів для покращення психічного здоров'я (WHO, 2013). Однак, підсумувавши зроблене за цей період, ВООЗ констатує, що кінцеві очікувані точки в плані вдосконалення психічного здоров'я, які наведені в цьому плані, на жаль, не досягнуті. Тому терміни досягнення Комп-

лексного плану було продовжено до 2030 року (WHO, 2021). І у новому виданні Атласу психічного здоров'я, який опубліковано ВООЗ, зазначається, що в час пандемії COVID-19, коли людство потребує особливої уваги до психічного здоров'я, на жаль, недоодржує якісної послуги, що автоматично створює додаткову увагу до цього питання (WHO Report highlights global shortfall in investment in mental health, 2021).

Підвищена потреба у зв'язку з пандемією COVID-19 не минула і Україну. Особливої уваги додають назрілі питання реформування підходів до лікування психічних розладів з оптимальним розподілом та використанням бюджетних коштів, так і питання ефективності існуючої системи лікування пацієнтів з психічними розладами (Чому Україні потрібен новий закон про психічне здоров'я?, 2022).

З цього контексту депресія як найпоширеніший психічний розлад, від якого у світі потерпають майже 300 мільйонів людей, видається цікавим з наукової точки зору, а дослідження ринку препаратів, які використовуються для корекції цього стану – надважливим.

Саме антидепресанти зазвичай застосовують при клінічній депресії, але їх ефективність досі залишається предметом обговорень і суперечок. А огляд сучасних літературних джерел, наукометричних баз за ключовими словами «депресія» і «антидепресанти» лише додав сумнівів у цій проблемі (Гузій, 2019). Оскільки клінічна депресія є доволі дискусійною темою, то логічним видається початок роботи з огляду ринку антидепресантів. Як відомо, відповідно до міжнародної класифікації, група ЛЗ для лікування депресії кодуються як N06A – антидепресанти, які, в свою чергу, поділяються на підкатегорії: N06AA Non-selective monoamine reuptake inhibitors, N06AB Selective serotonin reuptake inhibitors, N06AF Monoamine oxidase inhibitors,

non-selective, N06AG Monoamine oxidase A inhibitors, N06AX Other antidepressants (WHO ATC/DDD Index 2022, 2021). Згідно протоколів діагностики та лікування пацієнтів з психічними розладами (Нові клінічні протоколи: психіатрія: (фінська версія), 2020), які імплементовані в Україні, для ефективного лікування депресії потрібен індивідуальний підхід з можливістю застосування різноманітних препаратів з різних підгруп групи N06A. А станом на 2022 рік класифікація антидепресантів, що представлені на ринку України, включає лише підгрупи N06AA, N06AB та N06AX, що створює невідповідність між міжнародними рекомендаціями та реальною ситуацією на ринку.

Мета

Метою даної статті є комплексний асортиментний аналіз групи N06A «Антидепресанти» на фармацевтичному ринку України.

Матеріали і методи

Вивчення асортименту зареєстрованих на фармацевтичному ринку антидепресантів проводили відповідно до Анатомо-терапевтично-хімічної класифікацією (АТС-класифікація) та даних Державного реєстру лікарських засобів (ЛЗ) України (Державний реєстр лікарських засобів України). Об'єктами досліджень була інформація про зареєстровані в Україні ЛЗ, які належать до категорії N06A «Антидепресанти», а саме групи N06AA «Неселективні інгібітори зворотного нейронального захвату моноамінів», N06AB «Селективні інгібітори зворотного нейронального захвату серотоніну» та N06AX «Інші антидепресанти». Як додаткові інформаційні матеріали було використано: Нормативно-директивні документи Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України (НДД МОЗ України) та довідник ЛЗ «Компендіум онлайн».

Під час дослідження використовували системний, структурний, графічний та узагальнюючий методи.

Результати

Відповідно до даних Державного реєстру ЛЗ України станом на січень 2022 року з урахуванням препаратів, що виробляються у різних дозуваннях зареєстровано 149 торгових найменувань ЛЗ, які належать до категорії N06A «Антидепресанти» та представлені

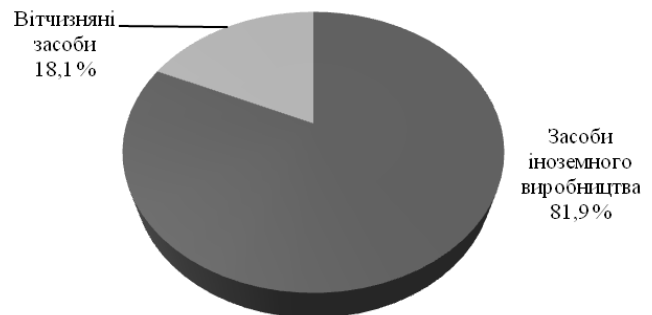

Рис. 1. Сегментація антидепресантів за виробником

20 міжнародними непатентованими назвам (МНН). Із усіх зареєстрованих на фармацевтичному ринку України антидепресантів слід відмітити 52 препарати із обмеженим терміном дії реєстраційного посвідчення.

Також слід відмітити, що фармацевтичний ринок антидепресантів є імпортозалежним, частка даних препаратів іноземного виробництва складає 81,9 %, та лише 18,1 % складають ЛЗ вітчизняного виробництва (рис. 1).

На фармацевтичний ринок України антидепресанти імпортують із 19 країн світу. Основними країнами імпортерами є: Індія – 18,9 %, Словенія – 12,3 %, Німеччина – 9,0 %, Польща та Туреччина – по 7,4 %, Угорщина – 5,7 %. Інші країни сумарно займають 39,3 % фармацевтичного ринку імпортерами ЛЗ із категорії N06A «Антидепресанти».

Щодо вітчизняних виробників, то їх частка на фармацевтичному ринку є незначною, лише 6 вітчизняних фармацевтичних компаній представляють дану групу препаратів. За обсягом виробництва даних ЛЗ домінуючі позиції займають ТОВ «Харківське фармацевтичне підприємство «Здоров'я народу» – 25,9 %, ТОВ «Фарма Старт» – 18,5 %, ТОВ Фармацевтична компанія «Здоров'я» – 14,9 %, АТ «Київський вітамінний завод» – 11,1 %, ПАТ «Фармак» – 11,1 %, ПрАТ «Технолог» та ТОВ «Дослідний завод «ГНЦЛС» по – 7,4 % та АТ «Київмедпрепарат» – 3,7 %.

Більшість ЛЗ для лікування депресії виробляються у вигляді твердих лікарських форм, а саме таблеток – 71,8 % та капсул – 26,8 %. ЛЗ для парентерального застосування займають 1,4 % досліджуваного асортименту ЛЗ (рис. 2).

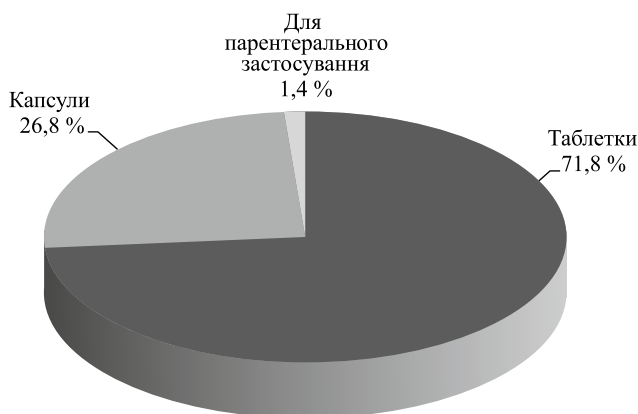

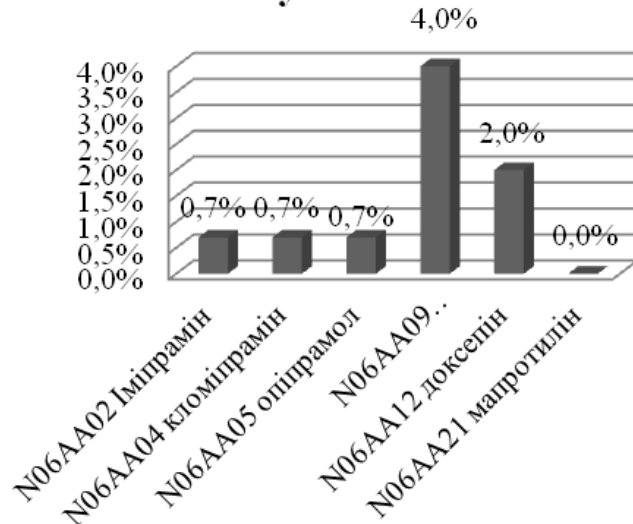
Рис. 2. Сегментація антидепресантів за формою випуску

Найчисельнішою групою за кількістю позицій на фармацевтичному ринку є група N06AX «Інші антидепресанти», яка займає 47,60 % та не належить до жодної категорії, адже за хімічним складом, а також механізмом дії вони відрізняються. Серед групи N06AX найчисельнішими є підгрупи: дулоксетину – 25 ЛЗ, венлафаксину 16 ЛЗ та міртазапіну – 11 ЛЗ, які представлені на рисунку 3.

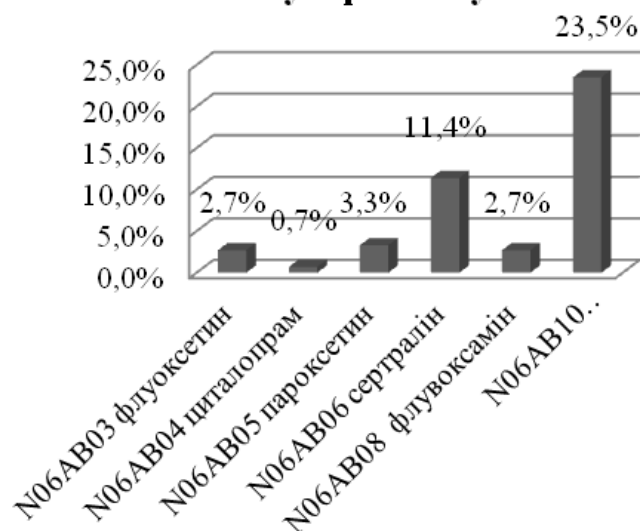
Обговорення

Відповідно до АТС класифікації, група N06A «Антидепресанти», класифікується на підгрупу N06AA «Неселективні інгібітори зворотного нейронального захвату моноамі-

N06AA «Неселективні інгібітори зворотного нейронального захвату моноамінів»

N06AB «Селективні інгібітори зворотного нейронального захвату серотоніну»

N06AX «Інші антидепресанти»

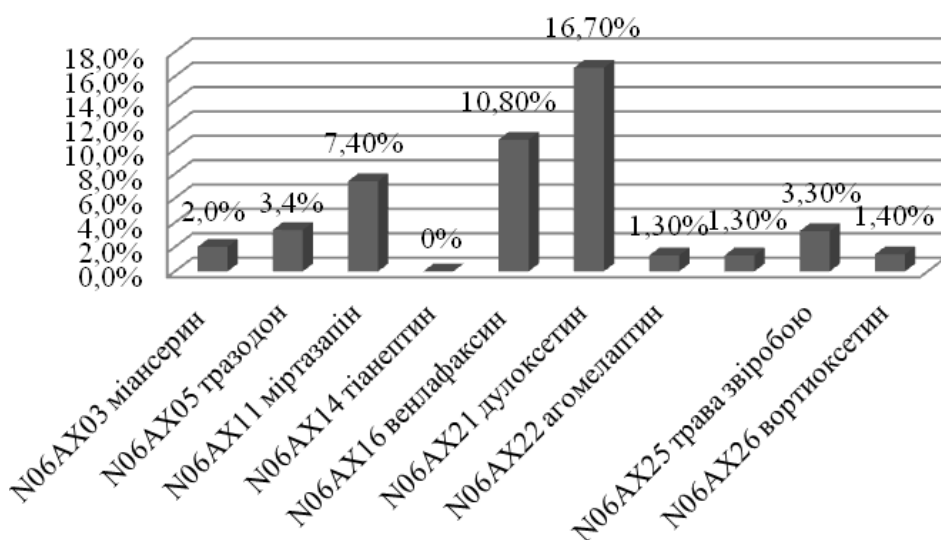

Рис. 3. АТС класифікація групи N06A «Антидепресанти»

нів», які почали використовувати із 1950-х років та на сьогодні вони складають лише 8,1 % ринку, що можна пояснити механізмом їх дії, адже представники даної групи (класичним із яких є амітриптилін) блокують і інші медіатори, чим зумовлюють небажані побічні ефекти. Серед яких в тому, сонливість, закріп, надмірне потовиділення, тахікардія, запаморочення, проблеми із сечовивідною системою та ін (Орос, 2020). Підгрупу N06AB «Селективні інгібітори зворотного нейронального захвату серотоніну» займають 44,3% та мають значно меншу кількість побічних ефектів, ніж група N06AA, так як механізм їх фармакологічної дії заснований на збільшенні концентрації серотоніну у мозок, що регулює настрої.

Важливою особливістю групи N06A «Антидепресанти» є той факт, що усі ЛЗ є монопрепаратами, що пояснюється механізмом їх дії. Також, більша частка досліджуваної групи є синтетичного походження – 96,6 %, та лише 3,4 % - ЛЗ на основі лікарської рослинної сировини, а саме – трави звіробою (підгрупа N06AX25), ефективність якого доведена у декількох метааналізах (Bongiorno, 2010). Трава звіробою гальмує синаптосомальне поглинання нейротрансмітерів серотоніну, норадреналіну, допаміну. Наптодіантрони (гіперіцин, псевдогіперіцин), похідні флороглюцину (гіперфорин) і флавоноїди забезпечують дану фармакологічну дію. Також слід відмітити, що саме ЛЗ на основі трави звіробою є безрецептурними, тоді як понад 96 % ЛЗ даної категорії дозволені до відпуску лише за рецептом лікаря.

Але слід зазначити, що відповідно АТС-класифікації України, дана група ЛЗ класифікується лише на 3 підгрупи. На фармацевтичному ринку відсутні ЛЗ ще з двох підгруп, що створює додаткове ринкове вікно. Проте, в Україні гармонізовані протоколи, де, згідно рекомендацій для лікування депресії, пропонуються препарати (наприклад, Моклобемід,

Нортриптилін, Триміпрамін, Мілнаципран та ін) які, на жаль, не зареєстровані в Україні.

Висновки

Огляд асортименту препаратів групи N06A «Антидепресанти» на вітчизняному фармацевтичному ринку у 2022 р. показав, що:

1. Номенклатура антидепресантів сформована на 149 ЛЗ та представлена 20 МНН;
2. На ринку ЛЗ для лікування депресії чітко домінують іноземні фармацевтичні компанії, а частка вітчизняних фірм представлена лише 18,1%, що свідчить про потребу розширення даної групи ЛЗ, адже 9 із 20 МНН не мають жодного вітчизняного препарату.
3. Відсутність на ринку двох підгруп (N06AF та N06AG) створює певні проблеми доступу пацієнтів до якісної та ефективної терапії, рекомендованої «Протоколами діагностики та лікування пацієнтів з психічними розладами (фінська версія)», 2020 року.

Фінансування

Дана стаття не отримувала зовнішнього фінансування.

Конфлікт інтересів

Відсутній.

Згода на публікацію

Всі автори ознайомлені з текстом рукопису та надали згоду на його публікацію.

ORCID ID та внесок авторів

[0000-0003-2718-5191](https://orcid.org/0000-0003-2718-5191) (B, D) Chorniy Sofia
[0000-0001-8971-1420](https://orcid.org/0000-0001-8971-1420) (B, D) Bilyk Yaroslav
[0000-0003-1276-0114](https://orcid.org/0000-0003-1276-0114) (A, C, D) Pavliuk

Bohdana

[0000-0002-5360-2780](https://orcid.org/0000-0002-5360-2780) (A, B, C, D, E, F)

Stechyshyn Iryna

A – Research concept and design, B – Collection and/or assembly of data, C – Data analysis and interpretation, D – Writing the article, E – Critical revision of the article, F – Final approval of article

ЛІТЕРАТУРА

- Гузій, О. В. (2019). Антидепресанти: допомагають чи ні? *Український медичний часопис*. <https://www.umj.com.ua/article/164259/antidepressanti-dopomagayut-chi-ni>
- Державний реєстр лікарських засобів України. <http://www.drlz.kiev.ua> (дата звернення 20 січня, 2022).
- Компендиум. Лекарственные препараты. <https://compendium.com.ua/uk/> (дата звернення 20 січня, 2022).
- Нові клінічні протоколи: психіатрія : (фінська версія) : для лікарів-психіатрів, наркологів та психотерапевтів на стаціонар. етапі лікування пацієнтів, а також для сімейн. лікарів і неврологів... . – Київ : Проф. видання. Україна, 2020. – 265 с.
- Нормативно-директивні документи МОЗ України. <https://mozdocs.kiev.ua> (дата звернення 20 січня, 2022).
- Орос, М.М., Грабар, В.В., Сабовчик, А.Я., Яцинин, Р.Ю. (2020). Антидепресанти: темний бік сили. *НейроNEWS*, 4 (115), 23 – 29.
- Про схвалення Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року. (2017). Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1018-р від 27 грудня 2017 р. [Online]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-%D1%80#Text>
- Чому Україні потрібен новий закон про психічне здоров'я? (2022). [Online]. <https://www.mh4u.in.ua/ya-fahivecz-iz-psyhichnogo-zdorovya/chomu-ukrayini-potriben-novyj-zakon-pro-psyhichne-zdorovya/>
- Bongiorno, P.B., & Logiudice, P. (2010). Hypericum for Depression. *Natural Medicine Journal*, 2 (12), 3-9.
- Mental health statistics 2022 (2022). *SingleCare Team*. <https://www.singlecare.com/blog/news/mental-health-statistics/>
- Santomauro, D. F.; Mantilla Herrera, A. M.; Shadid, J.; Zheng, P.; Ashbaugh, C. et. al. (2021). Global prevalence and burden of depressive and anxiety disorders in 204 countries and territories in 2020 due to the COVID-19 pandemic. *The Lancet.*, 398 (10312), 1700-1712. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(21\)02143-](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)02143-)
- WHO ATC/DDD Index 2022. (2021). https://www.whocc.no/atc_ddd_index/?code=N06A&showdescription=no
- WHO Director-General's opening remarks at mental health side event, Commonwealth Heads of Government Meeting, Rwanda – 22 June 2022. (2022). http://www.who.int/mental_health/mhgap/en/
- WHO Draft comprehensive mental health action plan 2013–2020. (2013). http://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA66/A66_10Rev1-en.pdf
- WHO Report highlights global shortfall in investment in mental health. (2021). <https://www.who.int/ru/news/item/08-10-2021-who-report-highlights-global-shortfall-in-investment-in-mental-health>

Analysis of the assortment structure of antidepressants on the domestic pharmaceutical market

Chorniy Sofiia¹, Bilyk Yaroslav¹, Pavliuk Bohdana², Stechyshyn Iryna²

¹ Students of the Faculty of Medicine I. Horbachevsky Ternopil National Medical University, Ternopil, Ukraine

² Department of Pharmacy Management, Economics and Technology, I. Horbachevsky Ternopil National Medical University, Ternopil, Ukraine

Abstract: a feature of the course of diseases, the correction of which requires the use of antidepressants, is the small number of requests for specialized help in the early stages of the development of mental disorders. This creates certain limitations for fast and effective therapy. However, given that depression is the most common mental disorder in the world, there is a certain scientific interest in researching this pathology. The purpose of the work is a comprehensive assortment analysis of the group N06A «Antidepressants» on the pharmaceutical market of Ukraine. The study of the assortment of antidepressants registered on the pharmaceutical market was carried out in accordance with the Anatomical-Therapeutic-Chemical classification and the data of the State Register of Drugs of Ukraine. The objects of research were information on drugs registered in Ukraine, which belong to category N06A «Antidepressants». According to the data of the State Register of Drugs of Ukraine, as of January 2022, taking into account drugs produced in different dosages, 149 trade names of drugs belonging to category N06A «Antidepressants» and represented by 20 international non-proprietary names were registered. Of all the antidepressants registered on the pharmaceutical market of Ukraine, 52 drugs with a limited validity period of the registration certificate should be noted. The pharmaceutical market of Ukraine for the treatment of depression is clearly dominated by foreign pharmaceutical companies, and the share of domestic companies is represented only by 18.1%, which indicates the need to expand this group of drugs, because 9 out of 20 international non-proprietary names do not have a single domestic drug. Antidepressants are imported to the Ukrainian pharmaceutical market from 19 countries. The main importing countries are: India – 18.9%, Slovenia – 12.3%, Germany – 9.0%, Poland and Turkey – 7.4% each, Hungary – 5.7%. Other countries collectively occupy 39.3% of the pharmaceutical market of imported drugs from category N06A «Antidepressants». But it is important that according to the Anatomical-Therapeutic-Chemical classification, in Ukraine this group of drugs is classified only into 3 subgroups. It should be noted that in Ukraine there are harmonized protocols, where, according to the recommendations for the treatment of depression, drugs are offered that, unfortunately, are not registered on the domestic market, which is reflected in the absence of two subgroups: N06AF and N06AG, which creates certain problems of patient access to high-quality and effective therapy recommended by the 2020 «Protocols for the diagnosis and treatment of patients with mental disorders (Finnish version)».

Key words: [antidepressive agents](#), [depression](#), [marketing](#), [mental health](#), [COVID-19](#).

Copyright: © 2023 by the authors.
Licensee USMYJ, Kyiv, Ukraine.
This article is an **open access** article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license. To view a copy of this licence, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.